

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Kieliosaaminen viranomaisasioinnissa pitää olla sellaisella tasolla, ettei väärinkäsityksiä synny; luku- ja kirjoitustaidottomilla kaksi/kolme vuotta on liian lyhyt aika. On varmistettavaa, että kotoutuja-asiakas pääsee heti monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon ja kotoutumiskoulutukseen. Pitkä odotusaika koulutukseen pääsemiseen huonontaa merkittävästi mahdollisuuksia kielen oppimiseen kotoutumisajan puitteissa.

Tulkkaustarpeet ovat edelleen olemassa etenkin sote-palveluissa. Tulkkaukset sote-palveluissa tulee edelleen korvata koto-ajan jälkeen.

Hallituksen esityksen mukaan hyvinvointialueen roolia ja vastuita ollaan kasvattamassa; kuntien tehtäviä suunnitellaan siirrettävän hyvinvointialueille, se pitää näkyä myös hyvinvointialueen korvausten tasossa. Esitetyllä laskennallisella korvaussummalla ei ole mahdollista järjestää kotoutumisen tukemisen lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluja sekä tulkkausta.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Luku- ja kirjoitustaidottoman kohdalla kaikki viranomaisasiointit ovat muistin varassa. Miten varmistetaan, että asiakas on todellakin ymmärtänyt ja muistanut sovitun tapaamisen?

Miten varmistetaan, että ”no show” johtuu asiakkaan huolimattomuudesta/piittaamattomuudesta eikä asiallisesta syystä, jos asiakkaalla ei ole kielitaitoa tai se on heikko. Soittaako työntekijä asiakkaalle tulkkauksen avulla selvittääkseen poissaolon syy? Siitä syntyy uusi kustannus. ”No show” maksun periminen on käytännössä hankala toteuttaa sekä kuormittaa palvelun yksittäistä työntekijä ja laskutustiimiä (asiakkaan laskutus ja mahdollinen laskun hyvitys).

Ajanvarauksen peruuttaminen on pääasiallisesti puhelin- tai verkkopalveluissa tapahtuvaa. Kielitaidoton tai vajaalla kielitaidolla oleva asiakas ei näitä palveluja pysty käyttämään.

”Maksun saisi periä vain kerran yhtä käyttämättä ja peruuttamatta jätettyä palvelua kohti.” Mitä tämä tarkoittaa: jokainen peruuttamatta jäänyt tapaamiskerta, kerran vuodessa, kerran koto-ajalla tms.? Tarkoittaako ”palvelu” ainoastaan kunnan ja työvoimaviranomaisen palveluita; ei hyvinvointialueen palveluita? Seuraako jokainen asiointitaho peruuttamatta jääneitä käyntejä? Tästäkin syntyy lisäkustannuksia.

Ohje mahdollisesta ”no show” maksusta oltava saman sisältöisenä kaikilla asiakaskielillä. Yhdenvertaisuuden varmistamiseksi laatiiko TEM tai muu valtion viranomainen tämän ohjeen?

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

-

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

44 §. pykälän 1 momentti, koskien asunnon järjestämistä kuntapaikalle muuttavalle. Kunta järjestää asunnon; kunnalla on tieto sopivista vapaana olevista asunnoista. Asunnon perusvarustaminen ei kuulu SHL palveluihin eikä näin olleen ole hyvinvointialueen palvelua.

Kiintiöpakolaisen noutaminen lentokentältä oli määritelty kunnan tehtäväksi. Hyvinvointialue arvioi Maahanmuuttoviraston kirjallisten asiakirjojen perusteella pitääkö sote-ammattihenkilön olla mukana vastaanotossa lentokentällä.

Kotoutuja-asiakkaan tutustuminen aluepalveluihin (esim. kauppa, kirjasto, koulu) on luontevaa kunnan kotoutumista edistävää palvelua. Satakunnan hyvinvointialueella ei ole kaupassakäynti - palvelua eikä se kuulu SHL palveluihin. Kaupassa käyminen tai siinä avustaminen ei ole koskaan kuulunut hyvinvointialueen pakolaisten palveluvalikoimaan. SHL 19 § ”Kotipalvelua annetaan sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella niille henkilöille, jotka tarvitsevat apua selviytyäkseen 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä ja toiminnoista. Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja.”

Kunta tekee päätöksen pakolaisten vastaanotosta ja sopimuksen ELY-keskuksen kanssa ja on vastuussa uusien kuntalaisten saapumisesta ja vastaanottojärjestelyistä. Kunta hakee Kelasta etukäteen päätöksen perustoimeentulotuesta ja hankkii asiakkaalle tarvittavat perusvarustelut asuntoon ml. ensipäivien ruoka ja välttämättömät tarvikkeet ja laskuttaa näistä ELY-/KEHA-keskusta. Tämän prosessin toteuttamiseen ei tarvita hyvinvointialuetta.

Kunta ottaa tarvittaessa yhteyttä hyvinvointialueen sote-palveluihin palvelutarvearvioprosessin aloittamiseksi.

Kunta saa korvauksia kiintiöpakolaisten vastaanotosta. Hyvinvointialueella ei tosiasiallisesti ole mahdollisuutta vaikuttaa kuntien päätöksiin pakolaisten vastaanotosta, eikä ole mahdollisuutta ylläpitää resurssia vastaanottoon varautumiseen.

Kunta päättää ja varautuu vastaanottoon tarvittavilla resursseillaan ja saa valtion korvaukset. Jatkossakin kunta saa yli 18-vuotiasta 10-kertaisen laskennallisen korvauksen hyvinvointialueen korvauksiin verrattuna.

Jos hyvinvointialueen roolia kasvatetaan lakimuutoksessa esitetyn mukaisesti, myös laskennallisten korvausten jakautuminen pitää muuttua vastaavasti. Lisäksi hyvinvointialueella pitää olla tosiasiallinen vaikuttamismahdollisuus päätöksiin pakolaisten vastaanotosta.

Muut huomiot

-

Kim Su
Satakunnan hyvinvointialue - Aikuisten toimialueen sosiaalipalvelut